

Министерство образования Республики Беларусь
Учреждение образования
«Полоцкий государственный университет»

Романо-германская филология,
Контексты культуры
и литературные связи

Международный сборник научных статей

Новополоцк
2017

Редколлегия:

А.А. Гугнин – доктор филологических наук (отв. ред.);
 Д.А. Кондаков – кандидат филологических наук;
 Т.М. Гордеенок – кандидат филологических наук;
 Р.В. Гуревич – доктор филологических наук;
 Г.Н. Ермоленко – доктор филологических наук;
 Е.А. Зачевский – доктор филологических наук;
 З.И. Третьяк – кандидат филологических наук;
 Н.Б. Лысова – кандидат филологических наук;
 С.М. Лясевич – кандидат филологических наук;
 С.Ф. Мусиенко – доктор филологических наук;
 М.Д. Путрова – кандидат филологических наук;
 Л.Д. Синькова – доктор филологических наук;
 И.А. Чарота – доктор филологических наук.

Рецензенты:

кандидат филологических наук, профессор,
 заведующий кафедрой зарубежной литературы МГЛУ Ю.В. Стулов,
 кандидат филологических наук, доцент,
 заведующий кафедрой перевода БГУ Д.О. Половцев

Романо-германская филология. Контексты культуры и литературные связи : междунар. сб. науч. ст. / Полоцкий гос. ун-т ; редкол.: А.А. Гугнин (отв. ред.) [и др.] – Новополоцк, 2017. – 352 с.
 ISBN 978-985-531-572-9.

В настоящем международном научном сборнике, продолжающем предыдущие издания (2011 и 2013 гг.) кафедры мировой литературы и иностранных языков Полоцкого государственного университета, публикуются статьи по актуальным вопросам романо-германской и славянской филологии, методологии литературоведческих исследований, методике преподавания гуманитарных дисциплин. Особое внимание в данном сборнике уделено проблемам конкретно-исторического изучения литературных взаимосвязей, а также философским, социальным и литературоведческим аспектам изучения проблемы войны и мира.

УДК 82.0(082)
ББК 83.3(4)я43

«От омоложения человека к новому биологическому виду: “Собачье сердце” М. Булгакова и проза А. Потёмкина»).

У секцыі «Славянскія культурныя традыцыі ў еўрапейскім кантэксце» шэраг дакладаў быў прысвечаны асэнсаванню рускай культуры ў кантэксце еўрапейскай літаратурнай спадчыны (Г. Міхайлава (Літва) «Супруги Роберт и Элизабет Баррет Браунинг в свете ахматовского опыта самопознания», В. Талерка (Латвія) «Концепт “русских” в новелле Миа Муньер-Вроблевской “God save England”», С. Гайжунас (Літва) «Генрик Радаускас и Борис Поплавский. Несколько параллелей поэтического восприятия», а таксама ў кантэксце культуры (В. Калініна (Латвія) «Русские культурные символы в иноязычном коммуникативном пространстве», Л. Луцэвіч (Польшча) «Русская эмиграция в Финляндии: современный аспект»).

Некалькі даследаванняў прадставілі вывучэнне рускай спадчыны прыгожага пісьменства (А. Ларыёнава (Расія) «Образ читателя в русской литературе второй половине XIX века (на материале воспоминаний А.А. Григорьева)», Р. Чычынскі (Літва) «Сыновний долг в интерпретации “родительского” текста (Е.Б. Пастернак. Проблема истории)», А. Станкевіч (Латвія) «Водная стихия в романе М. Шишкина “Записки Ларионова”»), у тым ліку публіцыстыкі (Н. Урванцава (Расія) «Гоголевские юбилеи на страницах дореволюционной прессы города Петрозаводска», Ю. Сідякоў (Латвія) «В. Рушанов – сотрудник газеты “Сегодня”»).

Даклады А. Казюкевіч (Латвія) «Ольга Даушшта: сборник “Dzwinia ozmierzchu”» і С. Лясковіч (Беларусь) «Репрезентация культурной значимости в творчестве Владимира Короткевича» звярнулі ўвагу для знакавай постаці літаратараў адпаведна для латышскай і беларускай культуры.

У межах секцыі «Славянскія літаратуры ў кантэксце сусветнай культуры» большасць выступленняў разглядалі выдатныя персаналіі рускай літаратуры (Э. Васільева (Латвія) В. Сорокин. «“Свадебное путешествие”: интерпретации, типология, влияния», А. Дзеравяга (Беларусь) «Пространственный континуум поэтического текста И. Бродского: семантический и функциональный аспекты», І. Дварэцкая (Латвія) «Евгений Шварц: от дневника к мемуару», Н. Бугорская (Расія) «Значимое отсутствие: нулевой дискурс как художественный приём (на материале произведений В.М. Шукшина)», А. Вавжынчак (Польшча) «Постимперские «маленькие люди» в романе Веры Галактионовой «Спящие от печали»», Т. Паловы (USA) «Perfomance in the Fiction and Music of Writer-Singer Nataliia Medvedeva»).

Супастаўляльныя даклады таксама апеліявалі да здабыткаў рускай культуры (В. Барбазюк (Расія) «Влияние творчества русских писателей на формирование реалистической литературы США в XX века», Л. Карэновска (Польшча) «Русско-норвежские сильвические параллели (Л. Петрушевская и Э. Лу)», А. Немінуцкі (Латвія) «Походная песня vs музыкальный памфлет (из инструментов пропаганды в советско-финской войне)». Зварот да беларускай літаратуры прадставіў даследаванні пытанняў беларускай прозы (І. Часнок (Беларусь) «Нарратив и метанарратив в белорусской прозе XX века», Х. Вашкялевіч (Польшча) «“Second hand” – последняя книга пятитомника Светланы Алексиевич»).

У секцыі «Руская паэзія XX стагоддзя» былі рэпрэзентаваны даклады, якія датычыліся як аналізу аднаго вядомага аўтарскага верша (Г. Вірына (Расія) «Две редакции стихотворения С. Маршак “Детки в клетке”», Ж. Бадзін (Латвія) «О стихотворении Наума Коржавина “Братское кладбище в Риге”»), так і якога-небудзь аспекта ўсёй творчасці: Н. Марцінкевіч (Беларусь) «Парфюмерные мотивы в творчестве А.А. Блока», Н. Арлова (Расія) «Нет никакой эпохи – каждый год...», Л. Бальшухін (Расія) «Тема ревности: Пастернак и Маяковский», Н. Тамаровіч (Расія) «Литературно-художественный кружок “Светлояр” (1925–1927?): к истории возникновения», Н. Конанова (Латвія) «“О, доколе, доколе, – И не здесь, а везде – Будут клодтовы кони Подчиняться узде?” (К трансформации семантики гоголевской тройки в поэзии А. Галича)»).

У выніку можна сказаць, што канферэнцыя «Славянские чтения» пераважна прадставіла даследаванні, якія датычацца рускай літаратуры і яе стасункаў з іншымі культурамі. Можна спадзявацца, што ўвага беларускай навуковай супольнасці да гэтай сур’ёзнай і цікавай міжнароднай канферэнцыі і ўдзел у ёй у будучым пашырыць дыяпазон тэм імпрэзы і пазнаёміць еўрапейскіх навукоўцаў з нашай культурнай спадчынай.

С.М Лясковіч, Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт

XXIV ГАРЭЦКІЯ ЧЫТАННІ «МАКСІМ І ГАЎРЫЛА ГАРЭЦКІЯ. ЖЫЦЦЁ І ТВОРЧАСЦЬ» Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя, Мінск (16 чэрвеня 2016 года)

Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя Гарэцкія чытанні – выбітная пляцоўка абмеркавання актуальных праблем галіны. Штогод яна прысвячаецца пэўнаму шэрагу тэм, якія пакуль не знайшлі дастаткова поўнага ўвасаблення ў працах айчынных філолагаў. У 2016 годзе праблемнае поле канферэнцыі ўключала наступныя пытанні: сібірскае падарожжа М. Гарэцкага: роздум над лёсам беларусаў-

перасяленцаў і будучыняй беларускай нацыі (па-мастацку ўвасоблены ў «Сібірскіх абразках»); рэпрэсаваныя пісьменнікі: лёсы, шляхі, скрыжаванні; роля братаў Гарэцкіх ва ўнармаванні беларускай мовы; Гаўрыла Гарэцкі і яго паслядоўнікі: агляд навуковай дзейнасці і дасягненняў і г.д.

Канферэнцыя ладзілася ў «Літаратурным музеі Петруся Броўкі» (філіяле Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры) пры падтрымцы Рэспубліканскага фонду братаў Гарэцкіх і Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Асаблівая ўвага была нададзена дзвюм значным датам: 50-годдзю вяртання Гаўрылы Гарэцкага на Беларусь і 95-годдзю з дня нараджэння Галіны Гарэцкай. Гэтым юбілеям прысвечана большасць дакладаў на пленарным пасяджэнні (Г. Запартыкі, Л. Савік, Р. Зінавай, Г. Гарэцкага, Т. Якубоўскай).

На пачатку працы адбылося выступленне Вольгі Бабковай і Аляксандра Паўлава, звязанае з гісторыяй пастаноўкі спектакля паводле аповесці М. Гарэцкага «Дзве душы». Прэм'ера адбылася 26 красавіка 2016 г. у Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы. Прайшла прэзентацыя кнігі доктара філалагічных навук, прафесара Тацяны Дасаевай «Беларуская літаратура XX – пачатку XXI стагоддзя» (2016).

З прывітальнымі словамі выступілі пісьменнік і літаратуразнаўца Генрых Далідовіч, пісьменнік, старшыня Грамадскай назіральнай камісіі пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Анатоль Бутэвіч, гісторык, журналіст, грамадска-культурны дзеяч у ЗША Янка Запруднік.

Праца ўдзельнікаў канферэнцыі працягнулася па секцыях. Секцыя 1 займалася абмеркаваннем літаратурна-мастацкіх вартасцей «Сібірскіх абразкоў» М. Гарэцкага: разгледжаны асаблівасці псіхалагічнага пісьма (Т. Мацюхіна), праблемы самаідэнтыфікацыі беларуса ў чужым асяроддзі (В. Уткевіч, Л. Глазман), дачыненні «свайго» і «чужога» ў дадзеным цыкле апавяданняў (Е. Лявонава). На Секцыі 2 у асноўным былі заслуханы даклады кампаратывісцкага характару: «“Пад палкім сонцам Кастрычніка”: чалавек і рэвалюцыя ў творах Максіма Гарэцкага і Міхася Зарэцкага» Т. Грамадчанка, «Максім Гарэцкі і Вацлаў Ластоўскі: ідэйна-творчыя перасячэнні» А. Гурскай, «Ад міфалагічнага дрэва да роднага карэння. Мастацкая логіка Максіма Гарэцкага і Яна Баршчэўскага» Л. Леські, «Максім Гарэцкі ў творчым лёсе Янкі Брыля» В. Нікіфаравай. Секцыя 3 мела мовазнаўча-педагагічны характар: даклады С. Запрудскага «Да фарміравання некаторых сінанімічных радоў беларускай літаратурнай мовы (на матэрыяле “Практычнага расійска-беларускага слоўніка” 1926 г.)», І. Часнок «Дынаміка стылю Максіма Гарэцкага», І. Гоўзіч «Вывучэнне творчасці Максіма Гарэцкага ў сучасным адукацыйным асяроддзі» і інш.

Канферэнцыя скончылася выступамі арганізатараў, якія падвялі вынікі працы і вызначылі перспектывы вывучэння спадчыны Гаўрылы і Максіма Гарэцкага. Удзельнікі ўсклалі кветкі да помніка М. Гарэцкаму.

З.І. Трацяк, Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт

НАСЛЕДИЕ АЛЕКСАНДРА ВЕСЕЛОВСКОГО В МИРОВОМ КОНТЕКСТЕ

Международная научная конференция, приуроченная к 110-летней годовщине со дня смерти ученого (Институт мировой литературы им. А.М. Горького РАН, Москва, 24–25 октября 2016 года)

24–25 октября 2016 года в Москве в Институте мировой литературы им. А.М. Горького Российской академии наук состоялась международная научная конференция «Наследие Александра Веселовского в мировом контексте», приуроченная к 110-летию со дня смерти великого русского ученого. Александр Николаевич Веселовский (1838–1906), успешно окончивший в 1859 году Московский университет и около 10 лет продолжавший свое образование за границей (Испания, Италия, Германия, Чехия и др.), опубликовавший свыше десяти книг и статей на итальянском языке, около ста книг и статей – на немецком языке, поддерживавший активные научные контакты со многими крупнейшими европейскими учеными своего времени, являет собой ярчайший пример реального выхода российской филологической науки на европейскую арену. При этом, работая за границей, он не прерывал сотрудничества с российскими периодическими изданиями, регулярно публиковал в России свои статьи и отчеты. Крупнейшие российские гуманитарии (Ф.И. Буслаев, А.Н. Пыпин и др.) сумели оценить блестящие способности молодого ученого и, как могли, поддерживали его. В 1870 году А.Н. Веселовский издал свое критическое исследование на русском языке «Вилла Альберти. Новые материалы для характеристики литературного и общественного перелома в итальянской жизни XIV–XV столетия» (ранее уже изданное в четырех книгах по-итальянски) и – поскольку в Москве на тот момент не было штатного места – ушел на профессорскую должность по кафедре истории всеобщей литературы Санкт-Петербургского университета. В 1876 году он был избран членом-корреспондентом Императорской Академии наук, в 1880 году – экстраординарным академиком, в 1881 году – ординарным, в 1901 году – академиком-секретарем Отделения русского языка и словесности.